

Dalsland & Säfles Alkohol- och Tobaksenhet

Tillsynsplan 2021-08-10 - tills vidare Dalslandskommunerna och Säfle kommun.

Serveringstillstånd, Gårdsförsäljningstillstånd, servering och försäljning av folköl, försäljning av tobaksvaror, vissa receptfria läkemedel, e-cigarettor och påfyllningsbehållare, Tobaksfria nikotinprodukter samt tillsyn av rökfria skolgårdar.

*Reviderad augusti-2025 pga. av tillägg i alkohollagen gällande
Gårdsförsäljningstillstånd*

Innehåll

Inledning

Sanktioner

Gällande lag

Tillsyn

-Stadigvarande tillstånd

-Gårdsförsäljningstillstånd

-Tillfälliga serveringstillstånd

-folköl

Tobaksvaror

-tillsyn tobaksvaror

-elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

-Tobaksfria nikotinprodukter

-Receptfria läkemedel

-Kontrollköp

-Rökfria skolgårdar

Redovisning av tillsyn

Inledning

Upprättandet av en tillsynsplan bidrar till en tydlig struktur på tillsynsarbetet samt möjliggör mätbara och uppföljningsbara mål. Genom tillsynsarbetet i Dalsland och Säfle vill vi få bort missförhållanden, förhindra att nya uppstår och få ett gott samarbete mellan kommun och näringsidkare. Vårt mål är att med dessa medel bidra till en ansvarsfull alkoholservering samt en ansvarsfull handel med folköl, tobaksvaror, vissa receptfria läkemedel samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn över efterlevnaden av gällande lag och meddelar allmänna råd till vägledning för tillämpning av respektive lag.

Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna utövas av kommunen och polismyndigheten.

Lagstiftning inom respektive områden är **sociala skyddslagar** och deras huvudsakliga syfte och mål är att begränsa preparatens skadeverkningar.

Enligt alkohollagen ska kommun, Kronofogdemyndigheten, Polismyndigheten och Skattemyndigheten lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för att fullgöra sin uppgift.¹⁶ Alkohollagen säger också att tillsynsmyndigheten har rätt att besöka lokaler och att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten.¹⁷ Tillsynen är i kombination med möjlighet till sanktioner det viktigaste instrumentet för att säkerställa att restaurangverksamhet kan bedrivas enligt gällande lagar och regler. Det är en förutsättning för att det ska gå att konkurrera på sunda och lika villkor i branschen.

Läkemedelsverket har tillsyn över efterlevnaden av "Lagen om handel med vissa receptfria läkemedel" och av de föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag. Den kommun där detaljhandel med vissa receptfria läkemedel bedrivs, ska kontrollera efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Lagstiftningen gällande handel med receptfria läkemedel syftar till att motverka att människor skadas samt att kvalitén på läkemedlen inte försämras.

Sanktioner

När en verksamhet bedriver gårdsförsäljning eller när en restaurang – eller det företag som driver restaurangen – inte följer alkohollagen kan kommunen besluta om någon typ av sanktion. En sanktion är inte ett straff i vanlig mening, utan en administrativ åtgärd som först och främst är till för att få företaget att följa lagar och regler. De sanktioner som finns i alkohollagen är erinran, varning och återkallelse. Om missförhållanden föreligger kan kommunen inleda en så kallad tillsynsutredning och utifrån denna meddela någon av nedanstående sanktioner.

- Erinran kan ses som en tillsägelse om att företaget måste bättra sig och göra rätt i fortsättningen.

- En varning är betydligt allvarligare. Den visar att företaget måste se till att det som hänt inte sker igen för då riskerar bolaget att serveringstillståndet kan återkallas.

- En återkallelse innebär att serveringstillståndet eller gårdsförsäljningstillståndet dras in och att alkoholförsäljningen omedelbart måste upphöra. En viktig del av tillsynen är att stödja tillståndshavare att göra rätt och förhindra att ovan sanktioner måste tillämpas

Gällande lagar

Alkohollagen (2010:1622)

Alkoholförordning (2010:1636)

Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter

Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

Förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter

Lag (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel

Serveringstillstånd

Alkohollagen är en social skyddslag med mål att begränsa alkoholens skadeverkningar. Tillgängligheten av alkohol begränsas genom att tillståndshavare ska uppfylla högt ställda krav för att få ett serveringstillstånd samt att efterleva alkohollagen efter att tillstånd har meddelats.

Tillsyn

Stadigvarande serveringstillstånd

Tillsynen består av fyra delar

1. Förebyggande tillsyn
2. Inre tillsyn
3. Yttre tillsyn
4. Samordnad tillsyn

Förebyggande tillsyn är sådant arbete som leder till att problem inte uppstår. Genom information, rådgivning och utbildning redan på ansökningsstadiet skapas en god grogrund för dialog, förståelse och samarbete. Ett sätt att bedriva förebyggande tillsyn är att ha möten med nyblivna krögare för att diskutera syftet med alkohollagen och en ansvarsfull alkoholservering.

I den förebyggande tillsynen är utbildning i Ansvarsfull alkoholservering (AAS) en viktig del. Utbildningens innehåll är: alkoholens medicinska effekter, Alkohollagen, nöjesrelaterat våld, narkotikaproblem på restauranger, konflikthantering samt erfarenhetsutbyten.

Målet är att det hålls ett utbildningstillfälle vartannat år.

Inre tillsyn är av administrativ karaktär som främst består av kontroll och uppföljning av tillståndshavarnas ekonomiska och personliga förhållanden. Det sker efter remissförfarande och/eller genom kontroll på kreditupplysningsbolag. Samverkan sker med andra myndigheter som till exempel Skatteverket, kronofogdemyndigheten eller polismyndigheten. Den innebär också kontroll av rapporter från andra myndigheters restauranginspektioner.

Målet är att denna tillsyn ska göras 1–2 gånger per år, lite beroende på tidigare tillsyner.

Yttre tillsyn är besök på restaurangen i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt alkohollagens bestämmelser och kan bedrivas av varje myndighet separat eller i samverkan. Tillsyn kan bestå av rutintillsyn som inte är påkallad av någon särskild omständighet eller vara riktad uppföljande tillsyn orsakad av tidigare iakttagelser eller inkommen information från annan myndighet eller från allmänheten.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, vid detta besök utförs kontroll av ordning och nykterhet i och utanför restaurangen, att serveringsansvarig finns på plats, åldersgräns, matutbud, respekt för serveringstidens slut och marknadsföring av alkoholdrycker inne i lokalen och att rökförbudet efterlevs.

Utöver ordinarie tillsynsbesök ska uppföljande besök göras om brister konstaterats. Uppgifter från andra myndigheter, så som polisrapporter där olägenheter noterats medför också extra tillsynsbesök.

Uppföljnings- och påkallad tillsyn kan vara både i form av yttre och inre tillsyn. Påkallad tillsyn kan det vara uppgifter från till exempel andra myndigheter eller kommuninnevånare som föranleder tillsynen.

All yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Samordnad tillsyn. Vid denna typ av tillsyn medverkar ofta flera myndigheter så som kommun, polis, räddningstjänst, skattemyndighet samt försäkringskassa. Med samordnad tillsyn avses ett fördjupat tillsynsarbete som flera berörda myndigheter planerar och/eller genomför tillsammans. Envar deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för respektive sakområde.

Gårdsförsäljningstillstånd

Kommunen genomför tillsyn över de tillståndshavare som bedriver gårdsförsäljning av alkohol för att kontrollera att bestämmelser i alkohollagen följs. Tillsynsarbetet bedrivs främst genom planerad yttre och inre tillsyn.

Gårdsförsäljning innebär att en producent av alkoholdrycker, såsom vin, öl eller cider, får sälja en begränsad mängd egenproducerad dryck direkt till konsumenter i samband med visning eller provsmakning. Gårdsförsäljningen omfattas av särskilda regler enligt alkohollagen, med bland annat volymgränser och krav på att försäljningen endast sker vid besöksarrangemang.

Tillsynen består av fyra delar

1. Förebyggande tillsyn
2. Inre tillsyn
3. Yttre tillsyn
4. Samordnad tillsyn

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn sker genom information och rådgivning till den som söker tillstånd för gårdsförsäljning. Syftet är att skapa förståelse för lagstiftningens krav, särskilt vad gäller begränsningar i försäljningsvolym, regler för försäljningssituationer samt ansvarsfull försäljning. Tidig dialog skapar en god grund för samarbete mellan kommunen och verksamheten.

Inre tillsyn

Inre tillsyn är av administrativ karaktär och omfattar kontroll av tillståndshavarens ekonomiska och personliga lämplighet samt att verksamheten bedrivs inom ramen för gällande tillstånd. Kontrollen sker bland annat genom remissförfarande, kreditupplysningar samt samverkan med andra myndigheter såsom Skatteverket, Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten.

Inom ramen för den inre tillsynen genomförs:

- Kontroll av betalningsuppsättningar och kontrollavgifter (uppgifter från Skatteverket)

- Kontroll av årsproduktion/volymrapport för att säkerställa att försäljning inte överstiger tillåten mängd
- Kontroll av personlig lämplighet (brotts- och misstankeregister från Polismyndigheten)
- Kontroll av att egenkontrollprogram finns och är anpassat för verksamheten
- Kontroll av bolagssammansättning och ansvarsförhållanden
-

Målet är att denna tillsyn ska göras 1–2 gånger per år, beroende på tidigare tillsyner.

Yttre tillsyn

Yttre tillsyn innebär platsbesök på försäljningsstället i syfte att kontrollera att försäljningen sker i enlighet med alkohollagen, det beviljade tillståndet och övriga regelverk. Besöken kan ske som rutinkontroll eller efter anmälan från allmänhet eller myndighet.

Vid tillsyner kontrolleras bland annat att:

- Försäljningsstället har ett egenkontrollprogram och en tydlig rutin för ålderskontroll
- Försäljning endast sker till konsumenter som deltar i besöksarrangemang
- Försäljning sker inom tillåten maxvolym
- Marknadsföring sker i enlighet med lagstiftningen
- Försäljningen sker inom beslutad tidsram
- Drycken som säljs uppfyller krav på tillverkning enligt alkohollagen och tillståndet

Uppföljande besök genomförs vid konstaterade brister eller inkomna uppgifter som föranleder ytterligare kontroll.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år. All yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Samordnad tillsyn

Vid behov kan samordnad tillsyn ske tillsammans med andra myndigheter, såsom Polismyndigheten, Skatteverket, Räddningstjänsten eller livsmedelskontrollen. Denna form av tillsyn innebär ett fördjupat och gemensamt tillsynsarbete där varje myndighet agerar utifrån sin respektive lagstiftning

Tillfälliga serveringstillstånd

Tillsyn kan genomföras vid evenemang där tillfälligt serveringstillstånd beviljats, både till allmänheten och till slutna sällskap. Tillsynsfrekvensen bedöms utifrån behov. Tillsyner fokuseras i första hand på tillfälliga tillstånd som avser servering till allmänheten. Bedömningen av tillsynsfrekvensen baseras på faktorer såsom arrangemangets typ och inriktning, serveringstider samt evenemangets storlek.

Folköl

Med folköl avses öl med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men understiger 3,5 volymprocent. Enligt alkohollagen benämns denna dryck som öl.

Den som bedriver detaljhandel med försäljning av folköl, eller servering av folköl, är skyldig att anmäla detta till kommunen. Anmälan ska ha kommit in innan försäljning eller servering påbörjas.

Kommunen utövar tillsyn enligt alkohollagen. Tillsynen innebär bland annat att kontrollera att verksamheterna har ett egenkontrollprogram. Genom tillsynen påminns verksamheterna om vikten av att följa lagen, särskilt vad gäller åldersgränser, samt att ha tydliga rutiner för att säkerställa efterlevnad.

Målet är att varje verksamhet ska få minst ett tillsynsbesök per år. All yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Tobaksvaror

Tobakslagen syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter, samt med exponering från rök från tobak och utsläpp från liknande produkter. (SFS 2018:2088 1kap).

Ett tillstånd beviljas endast den som visar att han eller hon är personligt och ekonomiskt lämplig att utöva verksamheten.

Kommunen kan hämta information om sökande från exempelvis Polismyndigheten, Skattemyndigheten och Kronofogden.

Kravet på tillstånd gäller endast tobaksvaror, för e-cigarettor och påfyllnadsbehållare räcker det fortsatt med att göra en anmälan till kommunen.

Tillsyn tobaksvaror

Tillsynen delas in i fyra delar:

1. Förebyggande tillsyn
2. Inre tillsyn
3. Yttre tillsyn
4. Samordnad tillsyn

1. Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn syftar till att motverka att problem uppstår. För att skapa en god grund för dialog, förståelse och samarbete mellan kommunen och tillståndshavarna sker denna tillsyn främst genom information och rådgivning.

2. Inre tillsyn

Inre tillsyn är av administrativ karaktär och omfattar kontroll och uppföljning av tillståndshavares ekonomiska och personliga förhållanden. Kontroller sker bland annat genom remissförfaranden och uppgifter från kreditupplysningsföretag. Samverkan sker regelbundet med andra myndigheter, såsom Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten.

Målet är att inre tillsyn ska genomföras 1–2 gånger per år, beroende på verksamhetens historik och tidigare tillsynsresultat.

3. Yttre tillsyn

Yttre tillsyn innebär fysiska besök på försäljningsställen, i syfte att säkerställa att verksamheten bedrivs enligt gällande lagstiftning. Vid tillsynen kontrolleras bland annat:

- Att kontrollprogram för egen tillsyn finns och används
- Att 18-årsgräns är tydligt skyltad
- Marknadsföring och produktpresentation
- Hälsovarningar samt identitets- och säkerhetsmärkning

Eventuella avvikelser eller lagöverträdelser ska upptäckas och rättas till.

Målet är minst ett besök per år. All yttre tillsyn utförs av minst två personer.

4. Samordnad tillsyn

Vid samordnad tillsyn deltar flera myndigheter, exempelvis kommunen, Polismyndigheten, räddningstjänsten, Skatteverket och Försäkringskassan. Denna typ av tillsyn är fördjupad och planeras eller genomförs gemensamt. Varje myndighet deltar utifrån sitt ansvarsområde och gällande lagstiftning.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Näringsidkare ska anmäla till kommunen i förväg att försäljning av elektroniska cigaretter och påfylls-behållare ska påbörjas. Tillsyn över försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllnings-behållare bedrivs i huvudsak med förebyggande och yttre tillsyn. Egenkontrollprogram för tillsyn lämnas i samband med anmälan om försäljning.

Förebyggande tillsyn, är ett arbete som ska leda till att problem inte uppstår, bland annat genom information och rådgivning då kommunen får in en anmälan om försäljning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare.

Yttre tillsyn är besök på försäljningsstället i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt respektive lags bestämmelser. Exempelvis kontrollerar kommunen så att egenkontrollprogrammet för den egna tillsynen fungerar och används aktivt. Felhantering och arbete i strid med gällande lagstiftning ska upptäckas och korrigeras.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Tobaksfria nikotinprodukter

Näringsidkare ska anmäla till kommunen i förväg att försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter ska påbörjas. Tillsyn över försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter bedrivs i huvudsak med förebyggande och yttre tillsyn. Egenkontrollprogram för tillsyn lämnas i samband med anmälan om försäljning.

Förebyggande tillsyn, är ett arbete som ska leda till att problem inte uppstår, bland annat genom information och rådgivning då kommunen får in en anmälan om försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter.

Yttre tillsyn är besök på försäljningsstället i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt respektive lags bestämmelser. Exempelvis kontrollerar kommunen så att egenkontrollprogrammet för den egna tillsynen fungerar och används aktivt. Felhantering och arbete i strid med gällande lagstiftning ska upptäckas och korrigeras.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Receptfria läkemedel

Försäljning av receptfria läkemedel anmäls till läkemedelsverket innan försäljning får påbörjas. Läkemedelsverket underrättar kommunen vilka näringsidkare som påbörjat försäljning respektive avanmält försäljning av receptfria läkemedel. Vid yttre tillsynen kontrolleras efterlevnaden av lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel samt de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Kommunen kontrollerar exempelvis marknadsföring, skyltning, produkter, att försäljning inte sker till personer under 18 år. Dessutom kontrolleras att verksamheten bedrivs i lokaler som är lämpliga för sitt ändamål samt tillhandahåller läkemedlen på lämpligt sätt. Den som bedriver detaljhandel av receptfria läkemedel ska informera konsumenten om var han eller hon kan få farmaceutisk rådgivning.

Kommunen ska rapportera till Läkemedelsverket om näringsidkares brister i efterlevnaden av denna lag eller föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Kontrollköp

Alkohol- och Tobaksenheten genomför kontrollköp av tobaksvaror, folköl och receptfria läkemedel med hjälp av ungdomar över 18 år. *Målet är att denna verksamhet kommer att genomföras varje år i samtliga kommuner.* Butikerna får skriftligt besked om resultatet och vid ej godkänt kontrollköp skickas utbildningsmaterial. Detta är inte myndighetsutövning vilket gör att någon åtgärd enligt tobakslagen inte är förenlig.

Målet är att detta görs en gång per år.

Rökfria Skolgårdar

Tillsyn genomförs under skoltid och resultatet presenteras först till ansvarig rektor och sedan med kopia till utbildningsförvaltningen/motsvarande. Vid tillsynen kontrolleras främst om rökning sker på skolgården, om detta sker begär vi in skolans tobakspolicy samt förebyggande åtgärder. I första hand utförs tillsyn på högstadium samt gymnasium, *målet är att det görs ett besök vartannat år.*

Redovisning av tillsyn enligt verksamhetsområden för Dalsland & Säfles
Alkohol- och Tobaksenhet

Kommunen ska årligen, under perioden januari–mars, få en redovisning av föregående års tillsynsarbete. Redovisningen omfattar resultat från tillsyn inom följande områden:

- Serveringstillstånd
- Tobakstillstånd
- Försäljning av folköl
- Försäljning av receptfria läkemedel
- Rökfria skolgårdar
- Kontrollköp vid försäljningsställen i kommunen

Observera att Säfle kommun inte omfattas av tillsynsarbetet gällande rökfria skolgårdar samt försäljning av receptfria läkemedel.

Jeanette Krafft
Alkohol- och tobakshandläggare

Daniel Berglöv
Alkohol- och tobakshandläggare